

Կը Հրատարակուի ամեն ամսոյ 8ին և 22ին:
Վեցամսեայ շրջանին դինն է մեկ արծաթ Մէֆէր ԿԱՆԽԻԿ:
Ստորագրութիւնները շրջանին սկիզբէն կընդունուին:
Դուրս երթալիք օրագրաց ճամբու ծախքը առնողին վրայ է:
Խմբագրին վերաբերեալ նամակ կամ գրութիւնք պէտք է ուղղ-
ղէլ օրագրոյս սենեակը:
Անվճար նամակ կամ ծրար չընդունուիր:

ՍՅՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԵՐՆ ԵՆ
Կ.ՊՕԼԻՍ. Գալճըլար խան թիւ 4 օրագրոյս գրասենեակը:
ՏՐԱՊԵԶՈՆ. Խաչատուր աղա Ա. Էլմասեան:
ԷՏԻՐՆԷ. Թորոս աղա Յովհաննէսեան:
ԹԵՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Պ. Ճամճեան:
ԿԵՅՎԷ. Խաչատուր Աղա Մանուէլեան:
ՆԻԿՈՄԻԴԱ Մ. Յակոբ աղա Նալբարեթեան:

1863 ՄԱՅԻՍ 22

Ա. ՇՐՋԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ

ԹԻԻ 40

ԹՌՉՆԻԿԻ ԴԷՄ ԲՈՂՈՔ ՄԱԼ

Մեր օրագրոյն Յորք Թուով հրատարակած
ծաղրանկարնիս, որու որ կը վերաբերեր չի կըր-
նալով հանդուրժել մեր իրեն դէմ բռնած ըն-
թացքնուս՝ դացեր և մեզ համար բողոքեր է
Մեծապատիւ Սարրաֆեան Յարութիւն է-
ֆէնտիին, առանց յիշելու թէ ինքն ալ Օւ-
փիւռ հանդիսին մէջ մեզմէ առաջ զմեզ վատ
և ստախոս անուանած է: Երբ յիշեալ Մեծա-
պատիւ էֆէնտիին մեզ կանչելով իրողութիւնը
խնայաւ հրամայեց՝ որ ալ մէկզմէկու դէմ այս
տեսակ ընթացքներ չի բռնեմք, իրաւացի հը-
րաման մը արդարեւ և մենք ուրախութեամբ
չը հնազանդիմք, վասն զի ամենեւին սիրելի չէ
մեզ մասնաւորաց հետ փիճել, և շատ ուրախ
պիտի ըլլամք թէ որ Պ. Սախթիյանճեան և ա-
նոր նմաններէն չի պարտաւորիմք այսպիսի ըն-
թացք մը բռնել: Իսկ երբ այսպիսի մէկը իւր
անհատական ձայնովը հրատարակական թեր-
թերու միջոցաւ մեր վրայ յարձակելու փորձ կը
փորձէ, հարկաւ մենք ալ մեր պատիւը պաշտ-
պանելու համար ամեն պէտք եղած հրապա-
րակաւ պիտի հրատարակենք, շատ ցաւ կըզ-
գամք երբ կը պարտաւորիմք, մեր թերթին մէ-
ջէն տեղ կորսընցընել այսպիսի ջնջին և անհա-
տական իրողութեանց համար, որոնք ամենեւին
օգուտ մը չունին Հանրութեան:

ՈՒՐՖԱ, ԲԻԼԻՍ, ՀԱԼԷՊ, ՕՎԱՃԸԻ

Արգոյ Խմբագիր:

Թէև կուզէի անցեալ անգամ ըրած խօսու-
մանս համեմատ երևան հանել նիկոմիդիաի սահ-
մանին մէջ գտնուած Ազգայնոց Թշուառու-
թեան և յետադիմութեան ներքին պատճառ-
ները և անոնց բուն հեղինակները, բայց ար-
դէն ունեցած տեղեկութիւններս զօրացնելու
համար սպասած նամակներուս դեռ մեծագոյն
մասը ստացած չի լինելովս, այս անգամ ընթեր-
ցողացի ուշադրութիւնը ընդհանուր գաւառա-
կան Հայոց վրայ կը հրաւիրեմ, որոնց մէջ այս
մտերս տեղի ունեցած դիպուածները և չա-
րագուշակ արկածները պէտք է բաւականէն
շատ աւելի իննին մեզ հայերս ամօթահար ընե-
լու բոլոր աշխարհի առջև:

Որքան որ կապիկն իրաւունք ունի իւր հա-
գած զգեստներուն վստահացած ինքզինքը մարդ-
կարծելու, նոյնքան ալ մենք Հայերս մեր արդի
արտաքին կերպարանքովն իրաւունք ունիմք
ինքզինքնիս ԱԶԳԱՅ կարգը դասելու... Ծանո-
նն այս խօսքերը այնպէս չէ՞ իմ սիրելի ընթեր-
ցողս հարկաւ և ես ինքս ալ այնպէս կը հա-
ւատամ, սակայն ինչ շահ որ մեր կացութիւնը
այս ըսածներէս աւելի ծանր է, և խիստ ճշը-
մարիտ է թէ մեր Ազգին արդի վիճակը թէև
արտաքինապէս ամենուրեք աչքերը կը շաղկէ, սա-
կայն ներքին վիճակնիս աշխարհիս աղեքները

գալարելու չափ կարեկցութիւն շարժող տեսաբան մի է, և մենք թէ և մէկ կողմանէ իրաւունք ունիմք ՀԱՅՈՒ ՏՂՈՒՆ ըսածին պէս փողոցները նեղ տեսնելու քանի մը պատճառներով, ուրիշ անթիւ պատճառներով ալ գետնաբոր և մթին այրի մը մէջ լեցուելու և աշխարհիս աչքէն ծածկուելու պարտաւորութիւնն ունիմք եթէ երբեք գիտեմք ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ և ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ պահանջմունքները:

Զի խաբէք ինքզինքնիս Հայեր և մէկզմէկ, վասն զի խիստ անտանելի եղաւ մեր կացութիւնը: Ի՞նչ շահ Անդապցիին և Ակնցիին Ամբիկայի մէջ բժշկութեան վկայական և մրցանակներ առնելին, քանի որ միլիոնաւոր Հայեր ասդին սովամահ լինելու մօտ են և չունին բարոյական բժիշկներ որ նոցա դարմանելու շտապէն: Փաւառներէն եկած ձայները մեր սրտերը երկիւղով լեցնելէն ՚ի դատ կիմացեն մեզ թէ, մեր երեւակայութիւնները մեզ խաբելու վրայ են, թէ մենք յետագէմ վիճակի մէջ ենք քան թէ յառաջագէմ: Եւ թէ՛ թէ որ այստարամաբնութացքնիս շարունակեմք, շուտով ամեն տեսակ ահարկութեանց և հարուածոց ներքեւ պիտի ընկնինք և ճղակտոր պիտի լինինք, ո՛հ գրիչս կարծես կը մաքառէ զգացմունքներուս հետ և ես հազիւ կրնամ խորհիլ թէ ի՞նչ գրելու եմ, որով ես ալ չը համոզուիմ թէ ես այնքան տկար եմ մեր թշուառութիւնը ստորագրելու, որքան որ անտարակուսելին մօտաւոր տարիները և աղէտները: Եւ որքան որ ճշմարիտ է թէ մենք անոնց գաղութտը արգիլելու և կամ անոնց դէմ դնելու պատրաստութիւնը ունենալու: Հոգ չեմք տանիր:

Ուրիշայէն մեզ հասած ձայները կծու են և սրտատուցող, վասն զի հոն հարիւր պատուաւոր գերդաստաններ և վեց ալ քահանայ կրօնափոխութեան զգուշի և անմարգավայել միջոցին գիմած են, որ շատ անպատուութիւն կրբերէ մեր Ազգին վրայ, Քիլիս արդէն նոյն միջոցին գիմելու վրայ է Հայկոյ ինչ ընելքը շուարած կեցած է, ուսկից Քիւրքճիանօֆի ձայնը մեր սրտերը կը թնդայնէ... անհ, որ կողմ նայինք արդեօք քիչ մը շունչ առնելու, քիչ մը մխլթարուելու համար:

Օվաճընի համար յիրաւի չեմ գիտեր թէ ինչ ըսեմ, վասն զի այն խեղճերը այսօր ամեն բան մոռցած միմիայն իւրեանց զաւակներուն ապագայ երջանկութեան վրայ կը խորհին և հետըզ-

հետէ կաղերսեն որ իրենց դպրոց մը նուիրուի սակայն ոչ որ կերելի անոնց ձայնը լսող, և բուն իսկ Արմաշու վանքը որ այսօր շատ դիւրութիւն ունի անոնց դպրոց մը նուիրելու, ականջները գոցած է անոնց աղերսանայր դէմ: Իսկ խեղճ Զիլինկիրեան Յակոբոս Վարդապետը թէ և դիւցազնաբար կաշխատի զանոնք հանդարտ և սպասողական գիրքի մը մէջ պահելու, սակայն նա ալ վհատիլ սկսած է, և անշուշտ սիրտը շատ պիտի խոցուի երբ խմանայ թէ երբ ըսուած օրագիրը իրեն դէմ կը խօսի ամենայն ապերախ տութեամբ, և չի լսեր բոլոր այն ջանքերը որ կրնէ նա միմիայն իւր Ազգին սիրտն, աղօթելով առ Աստուած որ ողորմի Հայոց Ազգին վրայ:

Պարծէ դու ՀԱՅՈՒ ՏՂԱՅ Ամբիկայի մէջ Հայ լինելուդ վրայ, սակայն ներքէ մեզ, որ մենք ալ գերեզմաններ վնասեմք ժամ մը առաջ աշխարհէս ելելու համար:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿՈՒՆԻ

Միւրվէթու Միւրվիթ:

1863 Ապրիլ 8 վէ նումերօ 7 կազմեալ միւրվէթաբէնիզտէ Էտրնէ Եկեղեցիէրինին Աւետարան մուգաթասընը ալան միւրվէթիմ քահանանըն մեմուրիյէթի իգթիզասընճէ պիր տիկէրի ի լէ օլան ախզու իթալարընըն հիքեայէսի օգուռն մուշ, եանի հագըգաթը հալտէն պիր աղ նօգ սանլէր վար իսէ տէ, օլտուղի մէրվէթաբէ ըէսմ օլունմուշ տըր* վէ կազմեալի մեզպուր Էտիր նէտէ պուլունան ապօնէլէրինիզտէն պուրատէ պուլունան սայըր միւրվէթտաշէրիմիդ տահի մաթլուպ իտէրէք ումումինին մալլումի օլան պիր վուգուաթըն դազմեալի տահի տէրճ օլունմա սընա եանի անմահ թարիզինէ կիրտիկինէ թէ շէքքիւր իթմիշէր տիր, անճագ օլ միւրվէթ ըէսմ քահանայ** մահճուպ օլուպ վէ խէվի ի տէճէք եէրտէ եախօտ սայըր վուգուաթլարըմը տախի պէյան իթմէսինլէր տէյուլ քէնտինճէ շու թարիզի քուրմուշ: շէօլլէ քի՛ հէր կէտիկի մահալտէ գահվէ պէրպէր տիւքքեանը վէ պունա

* Եօգասընընըն ըէսմի իգթիզասընտէ պէյան օլունմազ:

** Պու տէֆայըք տախի իսմինին պէյանընտէն սարֆը նա, զար իտէրիզ ֆէզաթ աննամագ արզու օլունտըտէ, տէր օաատէթ վէ մահայը սայրէտէ պիր Էտրնէլի պուլունտըք հալտէ տահի հիքեայէի օգուտուքտէ բէղամպէրիք ըունի իէ տէրազապ պէյան իտէրէր:

էմալ երկրորդ րասթ կէտիկի ատէմէրէ թու-
թունարագ պու շէյի սէն մի եագարն կագէ-
թայէ, պուռու պէն սէնտէն մէմուլ իտէյօրում,
իշտէ պէնտէ սէնի անիծել իտէյիմ քի տիլին
թութուն, դօրուն պաղանսըն քի պիր տա-
հի եագամայսընդ, միւհթէրէմ քահանայ ա-
սըլ վարդապէտինն օրհնեցէք և մի անիծանէք
թէնպիհի ունուլթաուղու պէր թէրաֆ օլսուն,
հալեա մէմուլ իտէյօր քի շու լուսաւորեալ դար-
աէ պէտտուա իլէ գօրգուտապիլէճէք ատէմ
պուռունուր տէյու:

Պիղէրէ գալա կիրքէ եէմին նոր պատուի-
րանք միճուպինճէ կիւնահ սայըլամաորդը մի-
սիլու անէճք տէ պու թարիդտէն օլմալը տըր:

Հէր նէ հալ իսէ պուռնար վագթիստէ քէն-
տուլէրինտէն մէսուլ օլաճաղը կիւն միսըլ աշի-
քեար տըր:

Իմոի քահանանըն պիր նէվղուհուր թարի-
դէ տահի մէսուլի աճիզանէմ օլտուգտէ մէճ-
պուր օլտում քէնտիսինն տիկէր պիր վուգու-
աթընը տախի պէյան իյլէմէկէ քի միլէթիմի-
ղին նամուսունա մօգուռորգտէն մաստա կրան-
քումուղուն հէր պիր նօգթալէրինն տախի տօ-
գունաճաղի ամմէ թէրաֆընտէն քէշֆ օլունա-
պիլըր:

Միւհթէրէմ քահանամըզն քէնտու ծուխ-
լարընտան օլուպ պիր տուլ խաթուն Ս. Ծը-
նունդ էսնալէրինտէ հաղորդութիւն արմագ ար-
ղուսի իլէ խօստովանութիւն օլմայէ կէլըր մէր-
գում քահանայ խօստովանութիւնը թէքմիլ իյ-
լէտիքտէն սօնկրա սայըր թէնպիհաթլէրինտէն
էվվէլճէ մէրգումէ խաթունէ իլթար վէնասի-
հաթ իտէր քի պիր թէքմիլ քառանից հաղըր
իտիւպ պանա կէթիլմէքտէն էվվէլ ապա հա-
ղորդութիւն արմասըն մէրգումէ Փագըր խա-
թուն մէյուսանէ էվլին տէօնիւպ 12 ղուրուշ
թօբլանըլմասըն ղայրէթ իտէր իսէ տէ, միւմ-
քիւն օլունամաորդընտէն մէճպուրի վէ տէ իս-
ֆինտէն նաշի Ծնունդ էսնասընը անհաղորդ կէ-
շիրըր իւսթէ Զատիկ կէլիպ օլ վագթը տա հա-
ղորդութիւն արմատէն կէշիրմէք իշիւն էօ-
թէտէն պէրուտէն եալընը 6 ղուրուշ թէտա-
րիք պիրլէ եէկեղեցիտէ քահանասընը պուլուպ
միւճէրէտ քէնտուսինն էլիէ վիրմէք իշիւն
էօթէ պէրու արատըրը հէնկեամոէ, մէրգումէ
խաթունուն թապիւղաթ ու ագրապարնտէն օ-
լուպ վէ պիղլէրին տախի սատըգ պիր տօսթու,
խաթունուն թէլաշէսի արատընտէ պիլ թէսատ:

տիւֆ, մէշղուլկէթ ինին սէպէպինէ օլտուղու-
նու սօրար, վէ վուգուի հալէ մալիւմաթ քէսպ
իլթաիքտէ ալթըրըր դօյնունա դօյուպ էվլինէ
տէօնմէսինի նասիհաթ իտէր... իշտէ պու տէր
պապամըզն պարպարըղընտէն Փագըր խաթուն
էլհալէթին հագիհի անհաղորդ տուլմաքտէ տիր:

Իշ պու իլանըմ օգունտուգտէ չօգլարը տէ-
յէճէք քի, էտրնէտէ պուլունան Գերապատիւ
Սրբազան հագրէթլէրինն քէյֆիէթ մալիւմի
օլտուգտէ նիշի՞ն պու քահանայէ ալէնէն պիր
պատիւ վիրմէմիշ տէյու: հագգանիյէթի ին-
քեար իլթմէյէրէք պուռու տա սէյլէրիմ քի վէ
կիւն կիպի աշիքեար տահի պիլիլիմ քի միւմա-
իլէյհ հագրէթլէրի քէնտուսինն թապիւթը
մալսուսէսի իգթիզասընճէ հէր քիմէ օլուր իսէ
օլսուն պու մագուլէ իլթարաթը ալէնէն իյլէ-
մէյուպ հէր ան կիլիստէ իլթմէքտէ տիր, պու
միւհթէրէմ քահանայէ տախի տէֆաթլէ իյլէ-
տիկինն ասլա շըք ու շիւպէ եօգ ֆէգաթ
շի ֆայիտէ քի...

Իմոի սպասաւորութիւնէ չըգան քահանայէ
ագալի եիւզ վարայ իգթիզա օլտուղի միսիլու
խօստովանութիւն օլանն տախի պիր քառանից
պէտէլի թաշըմաք նիզամտէն տիր:

Իշ պու քահանամըզն շիմտիլէրտէ միլէթի-
միղին գըղար մէքթէպինտէ վարժապետութիւն
գաստտուութիւն իյլէմէքտէ օլտուղին ունուլթ-
մայալըմ:

1863 Մայիս 4 Էտրնէ

Մ. Կ. Հ.

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ

Տես թիւ 8

Ի. Վան շատ մը ծնողքներ ալ, որ բռնաւոր
ծնողաց հակառակ բոլորովին անհոգ, անտար-
բեր և չեզոք ընթացք մը ունին Արարչին ի-
րենց պաշտպանութեանը և հսկողութեանը
յանցնած զաւակներուն վրայ, նոցա ամուսնա-
կան պարտաւորութեան մասին, այս տեսակ ծը-
նողաց վրայ մեր միմիայն գաղափարը այս է թէ.
ասոնք բռնաւոր ծնողաց հաւասար վատ և
մարդկային ընկերութեան անարժան էակներ են,
վասն զի ասոնք բնաւ չեն խորհիր թէ՛ մարդ
որ ամուսնացեալ է զաւակներու ծնողք եղած
ամեն ձևիւ պարտաւորութիւններէ աւելի ծը-
նողական այն մեծ պարտականութիւնը ունի, ու

րոյ դէմ՝ մեղանշողը աններելի յանցանք գործած
կը լինի, և մեծ թշնամութիւն մարդկային ըն-
կերութեան:

Ճնողական պարտաւորութիւնները թէ և
շատ են բայց ամենէն կարեւորը որ իրենց զա-
ւակներուն վրայ ունենալու են, աս է թէ ծնողք
իրենց զաւակները բարի երջանիկ և աշխարհօ-
գութ անձինք ընելու համար պանոնք այնպիսի
ամուսնական ընտրութեան մը առաջնորդելու
են որ լիովին զուգնթաց լինի բնականին և օ-
րինաւորին, և ասոր համար այն ծնողքները որ
կատարեալ կերպով անփոյթ են այս մասին
մէջ իւրեանց զաւակներուն վրայ՝ ամենամեծ
պատասխանատուութեան տակ կիսնան անշուշտ
նոցա թշուառութեանը պատճառ լինելուն հա-
մար. վասն զի պէտք է դիտնալ որ երիտասարդ-
ները և օրիորդները թէ և բնութեան իշխա-
նութեան ներքեւ կը դռնուին, սակայն շատ հա-
ւանական է որ ամուսնական պարտականութեան
և ընտրութեան մէջ վրիպին իւրեանց անփոյ-
թութեան պատճառաւ, ինչպէս որ անմեղ մա-
նուկը կիրք կուտէ թէ որ ծնողք զայն չարգելուն
և չուսուցանեն թէ որքան անբնական և վտան-
գաւոր է կիր և ասոր նման բաներ ուտելը, սոյն
պէս ալ թէ որ ծնողք չուսուցանեն իւրեանց
զաւակներուն թէ անխոհեմ ամուսնական ընտ-
րութիւնը թշուառութիւն կարգասաւորէ և
լիովին ազատ թողուն զանոնք որ անփորձ զգայ-
նութեան կամ զգացողութեան ճամբուն հետե-
ւին կատարելապէս բաղդին թողլով, զանոնք ա-
ռաջնորդելը, հարկաւ շատ բնական է որ իրենց
հեշտական կրից թեքաբերութեամբ այս մասին
փտանգաւոր ընթացք մը ունենան. վասն զի
պէտք է դիտնալ որ և իցէ զգացողութիւն մը որ
չունի փորձառութիւնը իրեն ընկեր շատ ան-
գամ կը թեքադրէ մարդս ապօրինաւոր ընթացք-
ներու. ինչպէս երբոր մէկը որ տեղեկութիւն
չունի առողջական կերակուրներու վրայ և չի
դիտեր թէ ինչ տեսակ ուտելիքներ հիւանդու-
թիւն կամ մահ կը պատճառեն, և երբոր ա-
նօթի լինի հարկաւ իւր անօթիութեան զգաց-
մամբ պիտի ուտէ որ և իցէ բան մը որ կը
գտնէ և իրեն ճաշակման գործարանին հաճե-
լի կը տեսնէ, և պիտի մնասուի հարկաւ. ասոր
նման երիտասարդ մը կամ օրիորդ մը որ իրեն
առաջնորդ մը չունի ամուսնական ընտրութեան
մէջ, և չի դիտեր թէ ինչպէս որոշելու է իրեն
կողակից լինելիք անհատը հարկաւ մի միայն իւր

ցանկական կրից զգացողութեամբ պիտի փարի
նորա որ ամենէն առաջ իւր դէմը կեցէ, և հե-
տեաբար շատ անգամ պիտի խաբուի և ապեր-
ջանիկ կեանք մը անցնէ:

IV ծնողքներ. դուք որ Մտուծոյ անհուն
մարդասիրութեամբ զաւակներու տէր եղած
էք ձեր ամեն ուրիշ պարտաւորութիւններէն ա-
ռաջ պարտիք սոսկալով հեռանալ ցաւալի և
միանգամայն ձեր զաւակներուն թշուառու-
թեանը պատճառ եղող անփոյթ ընթացքէն...
Որով կարծէք թէ գլխաւորաբար պարտք է
կառաւարել պահպանել և պաշտպանել դեռա-
բոյս սերունդը, եթէ ոչ ծնողաց, ուրեմն ի՞նչ
անուան կամ փաղոսի արժանի են այն ծնողք-
ները որոնք կատարեալ անտարբերութեամբ և
անհոգութեամբ կը նային իրենց շուրջը պատող
զաւակներուն վրայ, որոնց անփորձութիւնը ան-
շուշտ զանոնք պիտի առաջնորդէ այնպիսի պա-
րագաներու՝ որոնց ենթակայ լինելը յիւաւի դը-
ժբնդակ է և ցաւալից. Խորհիլ կարեւոր է մի-
անգամ թէ երիտասարդ կամ օրիորդ մը որ բը-
նութեան վերջին ձայնը լսած է, ինչ սկզբուն-
քով պիտի շարժի իւր երջանկութիւնը գրա-
նելու՝ թէ որ փորձառու ձեռք մը զայն չա-
ռաջնորդէ օրինաւորին, իսկ ո՞ր ձեռք այնքան
հաւատարմութիւն պիտի ունենայ այսպիսի պարա-
գայի մը մէջ եթէ ծնողական ձեռքը չի ճանչ-
նայ իւր պարտականութիւնը:

Ե՛հ զարհուրելի է և միանգամայն խիստ
դժուար են ստորագրել այն ցաւալի հետեւանք-
ները որոնց կ'ենթակայանան հազարաւոր երի-
տասարդներ և օրիորդներ իւրեանց ծնողաց
այս մասին մէջ ունեցած անհոգութիւններուն
պատճառաւ:

Նարունակելի:

Արդոյ խմբագիր Պեղասեան Թուշնիկ պատ-
ուական Հանդիսին:

Հանդիսիք ութերորդ թիւը Ռոտութոյի
հայու մը նամակը կը պարունակէր, այս նամա-
կին պատշաճ դիտողութեան պէտք ունենալը՝
գուցէ անկողմնասէր անձինք որոշած, ու ըստ
օրինի յօդուած մը պատրաստած ըլլային, դար-
ձեալ անհնարին պիտի ըլլար ինծի լուել, քա-
նի որ բարեկամական և արդարաւորական
պարտքերը մէկդի ձգելով դատաւարակիս պա-

տիւր արատողի մը պատասխանելու տախտակած եմ, ուստի քննադատութեան կանոնով նամակագիր պարոնին գրութեանցը մի առ մի պատասխանել կը փութամ, և կը խնդրեմ որ հանգիսիդ մէջ տեղի շնորհէք յօդուածիս :

Պարոն, Ռոտոսթոցի հայուն նամակին տասը անգամ աւելի չի պատասխանելովը շատ աղէկ է ըրեր, վասն զի եթէ այսչափ մը պատասխանած գրէն զօրութեամբ բան հասկցանք ապա որչափ ժամանակ պիտի կորսնցնէինք եթէ գրութիւնը տանով բաղմամբ տակէնք : «Տնտեսական ժողովը բոլոր քաղաքացւոց ընտրութեամբը փայմուած ըլլալով ան ալ եօթը ընտրուած է, որ դպրոցին կառավարութեան հոգ տանին կրօն մենք զօրութեամբ հասկցանք որ պարոնը քերականութեան մէջ, կամ մինչև անոնը կարգացած է կամ եօթը մասունք բանի սորվելով բայերը դուրս իջած է, վասն զի եթէ Բայերու կանոնները միտքը բերէր պիտի հարկադրուէր կրաւորական բային տեղ, ներդրական գնելու, « ու ան ալ եօթը հոգի ընտրած է ըսելով : կերելի որ նամակը շուտ դրած ըլլալուն գրութեանը տառասխալները սրբագրել խնդրէին վերջը, մոռցեր է աղաչելու որ նամակը իւր քերականական սխալներէն ալ սրբուելով տպագրուի :

Ի՛նչ, զեհարդ բարձրացար յայդ գերագոյն աստիճան իրաւագէտ լինելոյ : Եւս ալ հեղեւկան միջարկութեան կանոնը ըլլալը կը լիշեցնեմ որպէս զի եթէ դիտողութեանս պատասխանել համարձակի, աւելի լաւ վառի ՚ի զէն, և ուրիշ անգամ չի սկսիմ գրութեան սխալները սրբագրելու : Հիմակ դամ խնդրոյն վրայ ըրած քննութեանս :

Արժապետը պարոն Ռոտոսթոցի հայագէտ Հայ մը ըլլալով, կը ծիծաղի այնպիսի ժողովոյ անդամի մը վրայ, որ տաճկախօսութեամբ կուգայ դպրատան ներքին կառավարութեան իշխելու ուստի ինչպէս ամէն գրածդ ծուռ ու սխալ նոյնպէս ալ այդ սեպէ թէ Արժապետը Օտարական մը ըլլալուն վրայ կը ծիծաղի, վասն զի վարժապետը պիտի մէջ օտարականաց ալ ազգային գործոց խառնուիլը տեսած է, բայց Հայերէն չի գիտցող, ու տաճկերէն գրականութեան ալ անտեղեակ օտարականի մը դպրոցի ներքին կառավարութեան հսկելը չէ լսած :

Եւս տեղ կը զարմանամ, կը խնդամ, կապ չիմ, կը հիանամ, կը ծիծաղիմ, պարոն Ռո-

տոսթոցի, երբ կը տեսնեմ որ քերականութեան անտեղեակ ըլլալովդ, Ֆիլիզական արհեստին տեղեակ ըլլալ կը երազես, ըսելով թէ «վարժապետը մէկ ու կէս աշակերտ ունենալով կէսին ելեքդիկը դարկած է, ու ամբողջ մաս լաւ ուսածնալ շիտակ շարագրութիւն ընելու անկարող է » եւ քաջ գիտնալով որ դու հեռագիրի թելերէն մինակ՝ ելեքդիկը գիտես ու անոր ուժը չես փորձած աւելորդ կը համարիմ ան փորձ Ֆիլիզագէտիդ վճռոյն հաւատալու : Իսկ խոստովանութեանդ նայելով կը վճռեմ որ շարագրութեան շիտակ չըլլալն ալ չես կրնար գիտնալ քանի որ դու առանց տառասխալի չես կրնար գրել :

Բանի որ նոյն վարժապետէն ուսանող աշակերտի մը շարագրութեանը համար ըրած դիտողութիւնդ կը հերքեմ, ապա՝ որչափ կը հրաւիրեմ զըզարտութեանդ յետս կոչելու, այն վարժապետին համար՝ որուն թորակիոց ծոցէն ցատքոցուցած զեփիւռին մէկ շնջովը զովանալու անարժան ես :

Իսկ Եզգին վեց ամիս առաջ ուղած քննութեան տկարութեանը ներողամտութիւն խնդրելու համար տուած յայտարարութեան մէջ ի՛նչ կը տեսնես պարոն Ռոտոսթոցի, որ այդչափ ծաղրել կը յանդգնիս : Եթէ այդչափ տըղայոց ծնողք տարւոյն այնչափ օրը մսի ու մալեզի կը հուսիլեն, հետեւաբար զաւակներն ալ իրենց ծնողացը վրէժնալիցին, այդ մէկդի ձրգելով պէտք էր նախ գիտնալ թէ՛ որչափ դատապարտութեանց տակ պիտի մնար վարժապետը եթէ այդ յայտարարութիւնը չի ըներ, քանի որ ընելովը այդչափ մեղաւոր կը սեպուի :

Եթէ ժողովը արտօնութիւն տուած էր վարժապետին, որ աշակերտաց ծնողքն ալ կրնն թէ, և միթէ վարժապետին չէ պարտքը այդ բաներուն ետեւէն ըլլալու : Ի՛նչ է ժողովին ընելը գործը, եթէ իրեն պարտքը Արժապետին լիայնել տայ, փսկ եթէ մսի ու մալեզինաւակատեաց անտեղեակ կը գտնուի եօթը անգամ բաղկացեալ ժողով մը, ապա՝ ի՛նչպէս կուղես որ մարդարեւական ոգի մը ստանայ Արժապետը ժողովին ամէն չի գիտցածը երազելով դիտցունելու, վերջապէս եթէ դրայրոցին ներքին ու արտաքին բարեկարգութեան հսկող ժողով մը է, վարժապետէն աւելի պարտաւորեալ է, անբարեկարգ կէտի մը հսկելու, այն է՝ մսի ու մալեզի, տոնին նախապաշարեալ

դրութիւնը կամ պառնական ծէսը տղայոց ծնողացը մոքեն հանելու :

Օւփիւռ լրագիրը տղայոց գրել կուտար ու շահը ինքը կառնուր կրես : Տղայոց դասի համար նուիրած ժամանակէն դուրս՝ դասի մը կարգ անցած գրութեամբ մը Արժապետը ստակ շահելու իրաւունքը կրնայ ունենալ, եթէ Օւփիւռը ըսածիդ նման ոչինչ բան մը է, ի՞նչ պիտի ըլլայ անկէջ հաւաքուելիք ստակը, որուն անունը շահ կը կոչես, իսկ եթէ ան խոհեմութեամբ գրածդ՝ ետ առնել ելես, քեզի կ'ըսեմ պարո՛ւն Ռոտոսթոցի, ի՞նչ իրաւունքով կարգիլես Արժապետի մը շահը քանի որ դպրատանը տղայոց վնաս չի բերելէն վերջը շահ ալ կը բերէ :

Իսկ Արժապետին գիտութեանը դարով, որուն համար կրես թէ « երկաթ սնտուկին մէջ դրեր էր, ինչէ՞ր որ գոնէ՝ ծակէն քիչ մը լոյս չի շողաց և այլն » այդ մասին նոյն բողոքը կրնես, ի՞նչ որ կոյր մը կրնէ արեւուն դէմ ուստի քեզ կ'ըսեմ, եթէ դաս առ լոյսն բաց աչքով, կը տեսնես թէ լոյսը կուրին ու ականիին համար անտարբեր է :

1863 Մայիս 13

Մ. Ն. ՄԻՍԱԲԵԱՆ

Ընցեալ կիւրակէ (մայիս 12) Տաճատեան ընկերութեան տարեկան համարատուութեան ընդհանուր ժողովը կազմուեցաւ Պուլմաքուրի գուրսի դպրոցը : Ժամը վեցին Ետեմապետը ատեն բանարով առաջարկեց որ տպագրեալ հաշուեցուցակին վրայ դիտողութիւններ ըլլուի, ժողովը իւր դիտողութիւնը ընելէն և իր կարծիքը յայտնելէն ետքը իւր խորին շնորհակալութիւնը յայտնեց թէ Մեծարգոյ Ետեմապետին և թէ Տնօրէն ժողովոյ անդամոց, յուսկ յետոյ արձանագրութիւնները կարգացուելով, հիմնական կանոնադրութեան մէջէն հետեւեալ փոփոխութիւնները եղան, տարեկան 50 ղուրուշի տուրքը 30 ղուրուշի իջաւ, վեցամսեայ համարատուութիւնը տարեկան եղաւ, ընդհանուր ժողովոյ կազմութիւնը փոխանակ ընկերութեան անդամոց մեծադոյն մասով ըլլալուն, որ ատեն 40 հոգիէ աւելի գտնուի, օրինաւոր պիտի համարուի ընդհանուր ժողովը : Եւս տընօրէնութիւնները ըլլալէն վերջը, ընկերութեան նախագահ Արժապետի և Տ. Պետրոս Ծայ.

րագոյն վարդապետը գրով սա հետեւեալ առաջարկութիւնը ըսած էր ընդհանուր ժողովին, այսինքն « ընկերութեան ունեցած պատրաստ դրամին մէկ երրորդ մասը իւր նպատակին գործադրուի » և այլն : այս միջոցիս Ետեմապետը նախագահ Հօր խնդրանաց համեմատ առաջարկեց ժողովին որ իւրեանց կարծիքը յայտնեն, ժողովը քիչ մը խորհելու միջոց խնդրելէն ետքը պատասխանեց թէ՝ ընկերութիւնը հիմա կու հիմա չի կրնար դրամ տալ Պէ՛ն գիւղի Եկեղեցւոյն, մինչև որ ինքը կալուածի մը տէր չըլլայ, խնդիրը այս կերպով լուծուելէն ետքը, ընկերութեան Ետեմապետ Մեծարգոյ Պ. Տեղւոյն Պապիամաճեանը ատենախօսութիւն մը ըրաւ թէ ընկերութեան և թէ ազգային յառաջադիմութեան և դպրոցներու նկատմամբ :

Այդպէս ընկերութեան նախագահ Ս. Հօր և թէ նոյն դպրոցին Թաղական Խորհրդոյ Մեծապատիւ Ետեմապետին իւր բարձր և խորին շնորհակալութիւնը յայտնելէն զինի վերջացուց իւր խօսքը, որուն բոլոր հանդիսականք ծախահարութեամբ ընդունեցին, հետեւաբար քուէհամարը ըլլալով ժամը 12ին ժողովը ցրուեցաւ :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՎԱՃԸԽ 19 ՄԱՅԻՍ

Քանի քանի անգամ եղաւ որ Օվաճըխէն աղերսագիրներ խրկեցինք Տեղապահ Արքայան Հօր, որ ի գութ շարժի մեր զաւակներուն վրայ և անոնց ուսմունք մատակարարելու համար դպրոց մը շինէ մեր գիւղին մէջ, ինչպէս որ խօստացաւ մեզ, Տեղապահ Արքայան Հայրը շարունակ միտնարական և յուսատու գիրեր կը ղրկէ մեզ, բայց ի՞նչ օգուտ որ շերամի ատեն ըլլալուն՝ մեր տղաքը պարտաւորեցան իրենց իբր դպրոց ցուցուած տունէն ալ դուրս ելնելու և հիմա վարժապետը զանոնք առած լեռները պըտտոյնելով կը կարգացնէ :

Թէպէտև 2 լիլնիլիւեան Յակոբոս Արքապետը ամենայն ազգասիրութեամբ և քանափրութեամբ գիւղս անվրդով պահելու կաշխատի՝ սակայն մեր զաւակները երեսի վրայ մնացած են՝ և գրեթէ... ո՛հ, մեր վրայ արդեօք ո՛վ կարեկցութեան պիտի շարժի :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՍԵՐՍԵՐԻ ԵՖԶՈՒՏԻ

ԵԱՆԻ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

Գաղղիացի Լօթէն Սիւ անուն երեւելի գըրագետին յօժէն Լիւ անուն հռչակաւոր հեղինակութիւնը հայ տառերով տաճիւրեն լեզուի թարգմանելու ծանր աշխատութեանը յանցնառու եղած է այս անգամ Միւսայի Լիւսայի լրագրոյն խմբագիր Երթանայարդ Կարապետ աղա Փանոսեանը, ուստի ամեն յաջողութիւն կը մաղթեմք իրեն, և կը յորդորեմք Հայ հասարակութիւնը որ իրենց բաժանորդագրութեամբը քաջալերեն մեծարգոյ թարգմանիչը, որպէս զի կարօղանայ իւր այս ձեռնարկութիւնը պիտի հանել, ապա թէ ոչ անշուշտ աս ալ առջին ներուն պէս վհատելով պիտի պարտաւորի ետ կենալ այս աշխատութենէն պուրն հետեւութիւնը Հայ Եղբւր ասանի օգտակար հրատարակութենէ մը զրկուելէն զատ, ուրիշ բան մը չըլլար:

Թափառական Հրեայի ամբողջին գինն է 2 Օսմանեան լիրա, մէկը կանխիկ և միւսը գրեքին կէսը տպուած առեն վճարելի, իւրաքանչիւր տետրը 16 երեսէ բաղկացեալ կը ծախուի 100 փարախ, գաւառներու համար ամբողջ հրատարակութեանը 40 զուրուշ միայն ճամբու ծախք պիտի առնուի:

Ար հրատարակի ամեն հինգշաբթի օրերը, ստորագրութեան տեղերն է, Կ. Պօլիս Մեծարգոյ թարգմանչին գրասենեակը, Արագձի խան վերի յարկ թիւ 1. Իզմիր, Մանուկ աղա Խաչիկեան, Լաիրնէ Թորոս աղա Յովհաննէսեան, Պրուսա, Կարապետ աղա Փափագեան, Կեսարիա, Յակոբ աղա Փանոսեան:

ԼՐԱՏԱՐ

ԱՐԾՈՒԻԿ ՏԱՐՕՆՈՅ

Հայաստանի Հրեշտակ Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետ հօր անխնջ աշխատութեամբը ահա այս անգամ Մշտ վանքէն ալ կսկսի կիսամսեայ

թերթ մը հրատարակուիլ:

Տարեկան գինն է 24 զուրուշ

Արեցամանն " " 12 "

Մէկ թիւը " " 1 "

Ար յուսանք որ ամեն ճշմարիտ Հայ վերոյ յիշեալ ջնջին գումարը զոհելով և իրենց նըպատամատոյց ձեռքերը կարկառելով պիտի բարեհաճին բաժանորդագրութեամբ քաջալերել զայն, և հետեւաբար Խրիմեան Հօր ուրիշ այս օրինակ ազդեցութեամբ ձեռնարկութիւններ ալ ընելու պատճառ պիտի լինին: Ստորագրութեան տեղն է, Կ. Պօլիս Տ. Ղ. Լոնդ վարդապետ քարոզիչ Ս. Լ. Եւսաւորիչ եկեղեցւոյն Ղալաթիա:

ԱՔԼՕՐ ԵՂԲԱՅՐ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ

ԵՒ

ԱՌԱՅԱՌԱՅՈՒՆ

83 Երեսէ բաղկացեալ տետրակ մի է և կը ծախուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով գին 6 զուրուշ:

ՄԱՏԵՆԱՂԱՐԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

Օգտակար խօսակցութիւնք ընտանեաց կառավարութեան վերաբերեալ:

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ար ծախուի Գալղճը խանը թիւ 4 Կիլիկիոյ գրասենեակը եւ ամեն Հայ գրավաճառաց քով գին 2 զուրուշ:

ԵՐԵՒԱԿ

Եթէ Չիլինկիրեան Յակոբոս Արդապետը յայտարարութիւն չի հաներ, իրեն ալ երուսաղէմայ միաբանութենէն ինչ պատճառներով զուրա ելլելը չէր խնայուէր:

Խմբագիր-Տնօրէն

ԳՐԻԳՈՐ Վ. ԱԼԷԱԹՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՔԻՐԻՔՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅԵՃԱՆՃԸԱՐ

ՀԱՆԴԷՍ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻՄԱՆԻՒԹՅԱՆ ՄԵՐ ԿԱՅՈՐ
ԱՄԻՆԱՆ ԱՊՏԻՒԼ ԱՁԻՁ ԻՄԱՆ

ԵՒ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր առատագույն ինքնակալին Ազգիս
վրայ ունեցած գլխոյ և սիրոյ մէկ մեծ նը-
շանն ալ ահա տեսնեք մեր Ազգային Սահ-
մանադրութեան վաւերացման առթիւն :
Ազգին խորին շնորհակալութիւնը և երախ-
տագիտութիւնը որչափ որ Կեդրոնական
Վարչութեան կողմանէ յայտնուած ալ բը-
լայ ժողովուրդը իւր պարտականութիւնը
կը սեպէ իւր սրտին զգացմունքներն ինքնին
յայտնելու : Եւ ցրցունելու որ Հայ Ազգը
իւր Բարերարին ամեն շնորհքներն խորին
երախտագիտութեամբ կը ճանչէ :

Ասկից յառաջ պատեհ ժամանակ չըլա-
լուն արժան դատուեցաւ Ազգային Սահմա-
նադրութեան տարեգարծի օրը երկու Հան-
դէսներն ՚ի միասին տօնախմբել նա մանա-
ւանդ որ երկուքն ալ անմիջապէս իրարու
կապուած են ղի Սահմանադրութիւն յիշ-
ուած տեղ մը մեր Կայսեր շնորհակալու-
թիւն ընելը մեր առաջին պարտաւորու-
թիւնը պիտի ըլլայ :

Այս հանդէսները օրինաւորապէս կար-
գադրելու համար կազմուած յանձնաժողո-
վը կիսնացնէ Արգոյ Հասարակութեան որ
Մայիս 26 կիւրակէ օրը որոշուած է այս մի-
ացեալ Հանդէսները տօնելու համար ՚ի դաշ-
տին Հիւնքեար Իսկէլէսի . որ այս անգամ
ամեն ջանք ՚ի գործ պիտի զրուի Հանդէս
ամենայն կերպով փառաւոր և կանոնաւոր
ըլլալու համար :

Շողեւաններն պիտի հանդիպին Սամա-
թիա , Եէնի-Գափու , Կամուրջ , Քապա-
թաշ , Պէշկիթաշ , Օրթաքէոյ , Հիսար , Պո-
յաճը-Քէոյ , Քատը-Քէոյ , Քուզկունճուք
և երեկոյին Եէնի-Մահալէ նաւահանգիստ-
ներն , որ ելելու և դառնալու ժամերը
կանխաւ պիտի ծանուցուի :

Տոմարներն 20 ղուրուշ երթեկելու
թեան և 10 ղուրուշ կերակրոյ համար զատ ,
կը ծախուին հետեւեալ տեղերը մինչև Մա-
յիս 20 . որ անկէ անդին տօմսակ չի պիտի
ծախուի :

Սամաթիա . Սանուց ընկերութե թան-
գարանը և Հայկական ընկերութեան զբօ-
սարանը :

Լանկա . Ընթերցասիրայ ընկերութեան
զբօսարանը :

Շուկա . Մէրճան Իմամալի խան թիւ 8 .
Յ. Արշակ աղայի սենեակը :

Խառքիւղ . Վարդանանց ընկերութեան
զբօսարանը :

Բէրա . Պ. Պէշկիւնի զբօսարանը :

Իւսկիւտար . Արամեան ընկերութեան
զբօսարանը :

Պալատ . Ժողովոգասէր ընկերութեան
գանձապետ Պ. Գ. Փրէնկեանի քով :

Կ. Պոլիս 40 Մայիս 1865

Իմամալի խան թիւ 8

Ի զիմաց Յանձնաժողովոյ
ՅԱԿՈՒՔ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ